herpy

GEKONY

Western beaked gecko

Rhynchoedura ornata

Rhynchoedura ornata to mały, smukły i nocny gekon z piaszczystych pustyń zachodniej i środkowej Australii. Ma spiczasty pysk przypominający dziób, żyje na ziemi i żywi się głównie termitami. Wiedzy o jego utrzymaniu jest niemal brak, dlatego ten poradnik opiera się na siedlisku oraz na krewniakach z tych samych regionów.

Rodzina: Diplodactylidae Dawna nazwa: *Diplodactylus paraornatus*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**4-6 cm** długość od pyska do kloaki
Długość życia	**5-8 lat**
Aktywność	**W nocy**
Tryb życia	**Naziemny**
Środowisko	**Pustynia i półpustynia**
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**40 × 25 × 25 cm** D × S × W dla 2 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**25-28 °C**
Miejsce wygrzewania	**30-34 °C**
Temperatura w nocy	**16-22 °C**
Wilgotność	**30-45%**
UVB	**Opcjonalne** Strefa Fergusona 1
Pokarm	**Owady**
Utrzymanie	**Pojedynczo lub w parach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**10-12 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**1-2 jaj**
Inkubacja	**46-60 dni** przy 27-29 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Rhynchoedura ornata to mały, smukły gekon o wąskim ciele, długim i cienkim ogonie oraz krótkich, delikatnych nogach. Głowa jest mała i wąska, z wyłupiastymi oczami i krótkim, spiczastym pyskiem, na którego końcu duże łuski górnej i dolnej szczęki tworzą coś na kształt dzioba. To cecha charakterystyczna rodzaju, a nazwa *Rhynchoedura* oznacza "dziobata *Oedura*", od rodzaju *Oedura*, do którego jest podobny budową ciała. Epitet gatunkowy *ornata* pochodzi z łaciny, oznacza "ozdobiona" i nawiązuje do ubarwienia.

Kolor podstawowy jest ciemny, często z jaśniejszym pasem wzdłuż kręgosłupa i poprzecznymi pręgami. Głowę i ciało pokrywają małe do dużych białe lub żółte plamki, które u jednych osobników występują na całym grzbiecie, a u innych tylko na bokach. Wargi i łuski wokół oka są białawe do żółtych, a brzuch jest jednolicie jasny. Palce mają ostre pazurki i nie mają rozszerzonych przylg, więc gatunek nie potrafi wspinać się po gładkim szkle.

Gatunek osiąga 4-6 cm od pyska do kloaki, maksymalnie około 57 mm, a świeżo wyklute młode mierzą około 24 mm. Długość życia nie jest udokumentowana; 5-8 lat zapożyczono od *Diplodactylus galeatus* i jest to jedynie szacunek.

R. ornata został opisany przez Alberta Günthera w 1867 roku. Rodzaj przez długi czas uznawano za jeden gatunek, ale w 2011 roku został podzielony: cztery gatunki opisano jako nowe, a *Rhynchoedura ormsbyi* wyprowadzono z synonimii. Obecnie rodzaj liczy sześć gatunków, które różnią się jedynie drobnymi cechami i rozróżnia się je głównie na podstawie materiału genetycznego. Starsze informacje pod nazwą *R. ornata* mogą więc dotyczyć kilku z nich.

Występowanie i środowisko

Rhynchoedura ornata występuje wyłącznie w Australii. Po podziale rodzaju w 2011 roku nazwa ta odnosi się do populacji z zachodniej i środkowej części strefy suchej: Australii Zachodniej bez Kimberley i wilgotnej części południowo-zachodniej, południowej części Terytorium Północnego, np. pustyni Tanami, oraz zachodniej Australii Południowej. Miejscem typowym jest Nickol Bay w Australii Zachodniej.

Populacje wschodnie należą obecnie do innych gatunków: *Rhynchoedura eyrensis* w okolicach jeziora Eyre, *Rhynchoedura angusta* i *Rhynchoedura ormsbyi* w głębi Nowej Południowej Walii i Queenslandu oraz *Rhynchoedura mentalis* w Queenslandzie, natomiast *Rhynchoedura sexapora* żyje w Kimberley. Granice między gatunkami przebiegają wzdłuż dawnych systemów rzecznych i działów wodnych i nie są dokładnie zbadane, dlatego zasięg na mapie jest przybliżony. Gatunek jest pospolity na swoim obszarze.

> **Naturalny zasięg:** Australia.

ŚRODOWISKO

Rhynchoedura ornata żyje na pustyniach wnętrza Australii, na piaszczystych i żwirowych równinach, wydmach oraz równinach z rozproszonymi krzewami i kępami traw. Opady są niskie i nieregularne, lata bardzo gorące, a noce chłodniejsze, zwłaszcza zimą.

Gatunek prowadzi nocny, naziemny tryb życia. W dzień ukrywa się w norach, szczelinach i pod osłonami. Nocą poluje na ziemi na drobne owady, przede wszystkim termity, a także mrówki. Aktywne osobniki mają temperaturę ciała około 27-34 °C.

Hodowla

TERRARIUM

O utrzymaniu *Rhynchoedura ornata* wiadomo niewiele, dlatego zalecenia opierają się na siedlisku na australijskiej pustyni oraz na blisko spokrewnionym *Diplodactylus galeatus*, który zamieszkuje ten sam typ krajobrazu. Liczby zostały zapożyczone właśnie stamtąd.

Para potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 40 × 25 × 25 cm (długość × szerokość × wysokość). Większa powierzchnia dna jest zaletą, ponieważ gatunek żyje na ziemi, natomiast wysokość nie ma znaczenia. Pojedynczemu gekonowi wystarczy nieco mniej.

Podłoże to 3-5 cm piasku, niezbyt drobnego, aby zwierzęta mogły wykopać małą norkę. Po obu stronach terrarium połóż płaskie kawałki korka i kamienie oraz odwrócone kryjówki z wejściem z boku, aby gekon mógł wybierać temperaturę i spać w spokoju. Rośliny nie są potrzebne. Gatunek nie wspina się po szkle, ale pokrywa i tak musi szczelnie przylegać, bo zwierzęta są małe i szybko znajdą szczelinę. Zadbaj o dobrą wentylację.

TEMPERATURA

Temperatura w dzień wynosi 25-28 °C, z miejscem do wygrzewania o temperaturze 30-34 °C, np. pod małą lampą nad płaskim kamieniem. Zawsze mierz temperaturę termometrem cyfrowym, ponieważ ciepło żarówek bardzo się różni. Te wartości odpowiadają temperaturze ciała aktywnych zwierząt w naturze, około 27-34 °C.

Nocą temperatura może spaść do 16-22 °C. Pustynia silnie się wychładza po zachodzie słońca, a noc chłodniejsza od dnia odpowiada temu gatunkowi.

Chłodna, sucha przerwa zimowa z krótszym dniem, w temperaturze około 16-18 °C i bez miejsca do wygrzewania przez kilka tygodni, jest prawdopodobnie korzystna, jeśli chcesz rozmnażać zwierzęta.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Rhynchoedura ornata pochodzi z suchych regionów i trzeba go trzymać na sucho: celuj w wilgotność powietrza 30-45 %. Terrarium musi być dobrze wentylowane, a podłoże suche.

Podawaj wodę w małej, płytkiej miseczce i kilka razy w tygodniu lekko zraszaj niewielką część terrarium, aby zwierzęta mogły pić krople. Przed kolejnym zraszaniem pozwól wszystkiemu całkowicie wyschnąć. Mała wilgotna kryjówka z lekko zwilżonym mchem lub włóknem kokosowym w jednym miejscu pomaga przy linieniu, aby skóra nie zostawała na palcach i końcu ogona.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Rhynchoedura ornata prowadzi nocny tryb życia i nie ma udokumentowanego zapotrzebowania na UVB. Jeśli mimo to stosujesz UVB, powinno to być słabe światło (strefa Fergusona 1) z dużą ilością cienia, tak aby gekon mógł się całkowicie schować.

Wapń z D3 na pokarmie pokrywa zapotrzebowanie. W półroczu letnim utrzymuj oświetlenie przez około 12 godzin dziennie, a zimą nieco krócej. Unikaj bezpośredniego słońca, które szybko przegrzewa małe terrarium.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ŻYWIENIE

Rhynchoedura ornata w naturze żywi się głównie termitami, a także mrówkami. Termity rzadko są dostępne jako pokarm, dlatego podawaj małe, miękkie owady karmowe: świeżo wyklute i małe świerszcze, muszki owocowe, skoczogonki i małe karaczany. Ofiara musi być mniejsza niż odległość między oczami, ponieważ gekon jest mały i ma wąski pysk.

Dorosłe osobniki karm dwa-trzy razy w tygodniu, a młode co drugi dzień. Oprószaj owady wapniem, regularnie wapniem z D3, a od czasu do czasu preparatem multiwitaminowym. Samice w okresie rozrodu i młode potrzebują dodatkowego wapnia. Usuwaj niezjedzone owady.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Rhynchoedura ornata to spokojne, skryte zwierzę o nocnym trybie życia. W dzień prawie go nie widać, a nocą można zobaczyć, jak biega po piasku, polując. Jest szybki i łatwo wymyka się z ręki, a w razie zagrożenia odrzuca ogon. Dlatego podnoś zwierzę tylko wtedy, gdy jest to konieczne.

Gatunek można trzymać pojedynczo lub w parach. Zachowanie w grupie nie jest udokumentowane, więc zacznij od jednej pary i zapewnij kilka kryjówek. Nie trzymaj razem dwóch samców.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

W naturze *Rhynchoedura ornata* osiąga dojrzałość płciową w wieku poniżej roku: młode wyklute w środku lata są ciężarne już następnego lata. Rodzaj ma 2-6 porów przedkloakalnych i 1-3 ostre łuski przy kloace, tzw. ostrogi kloakalne. U większości gekonów samca rozpoznaje się po dwóch małych wybrzuszeniach na spodzie nasady ogona i to jest najlepszy punkt wyjścia do określania płci dorosłych osobników. Różnice między płciami u tego gatunku nie zostały dokładniej opisane.

Zwierzęta hodowlane muszą być dorosłe, silne i w dobrej kondycji.

GODY I KOPULACJA

Brak informacji o kopulacji *Rhynchoedura ornata* w niewoli. U krewniaków w Australii okres rozrodu przypada na ciepłe miesiące, mniej więcej od października do marca, po chłodnej i suchej zimie. Zacznij od przerwy zimowej z krótszym dniem i niższą temperaturą, a wiosną ponownie podnieś temperaturę i wydłuż oświetlenie. Połącz jednego samca z jedną samicą i rozdziel je, jeśli samiec jest zbyt natarczywy.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa 1-2 jaja naraz, niemal zawsze 2. Liczba zniesień w roku nie jest udokumentowana. Umieść w terrarium niski plastikowy pojemnik z pokrywką, wejściem z boku i kilkoma centymetrami lekko wilgotnego piasku lub wermikulitu, aby samica mogła złożyć jaja w bezpiecznym miejscu. Przez cały sezon podawaj samicy wapń i dużo owadów oraz regularnie sprawdzaj pojemnik.

INKUBACJA

Ostrożnie przenieś jaja do małego pojemnika z wilgotnym wermikulitem (około 1:1 wagowo) i nie obracaj ich. W temperaturze 27-29 °C wyklucie następuje po 46-60 dniach. Jaja są małe i delikatne i nie mogą wyschnąć.

Nie wiadomo, czy temperatura inkubacji decyduje o płci młodych.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Odchów *Rhynchoedura ornata* nie został opisany. Młode po wykluciu mierzą około 24 mm od pyska do kloaki i należy je trzymać na ręczniku papierowym, aby widzieć pokarm i odchody, z małą wilgotną kryjówką do linienia. Podawaj im muszki owocowe, skoczogonki i świeżo wyklute świerszcze, lekko oprószone wapniem, codziennie lub co drugi dzień. Trzymaj młode oddzielnie od dorosłych i lekko zraszaj, ale pozwól terrarium wyschnąć między zraszaniami. Uważnie obserwuj kondycję zwierząt.

Zdrowie i częste błędy

Nie ma udokumentowanych problemów zdrowotnych *Rhynchoedura ornata* w niewoli. Typowe błędy są takie same jak u innych małych owadożernych gekonów:

- Niedobór wapnia i D3, zwłaszcza u młodych i samic rozpłodowych. Objawia się miękkimi szczękami, wygiętymi kończynami i drżeniem. Regularnie oprószaj owady.
- Resztki wylinki na palcach i końcu ogona, jeśli powietrze jest zbyt suche. Zapewnij wilgotną kryjówkę i usuń resztki wilgotną szmatką.
- Zbyt wysoka wilgotność powietrza. Gatunek pochodzi z suchych regionów, a stale wilgotne podłoże sprzyja pleśni i bakteriom.
- Zbyt drobny piasek, który może dostawać się do oczu i pyska. Najlepiej używaj nieco grubszego piasku.
- Utrata masy ciała i apetytu, często z powodu zbyt niskich temperatur lub zbyt małej ilości owadów.

Gekon powinien mieć jasne oczy, gruby ogon i dobry chwyt. Zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli chudnie, nie je przez kilka tygodni lub wydaje się osowiały.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.